

Mellem lys og mørke

- bog
- Anders Juhl Rasmussen
- 20. februar 2015 00:00

Stor, suveræn kunst," skriver Anders Juhl Rasmussen om "Gennem natten" af nyligt afdød Stig Sæterbakken.Foto:

[stig sæterbakken](#)

Stig Sæterbakkens sidste roman er både en kærlig hengivelse til livet og en dystre afsked med det

Der er få romaner i nordisk litteratur, som man læser med ren fryd og forundring. Fryd over, hvor skøn tilværelsen kan tage sig ud, når to mennesker møder hinanden i kærlighed. Forundring over dybden og tætheden af de livsnære spørgsmål til kærlighed, til ægteskab og familie, til livet og døden, som en reflekteret forfatter er i stand til at konfrontere én med.

Måske er der kun en eneste roman, som foruden denne fryd og forundring samtidig bibringer én den værste rædsel. Rædsel over, hvor forfærdeligt livet kan tage sig ud for den, der knuget af sorg og skyld har besluttet sig for at gå døden i møde.

Læs også: [Zygmunt Bauman på jagt efter sit sande jeg](#)

Det er muligvis en overdrivelse, men jeg har en klar fornemmelse af, at Stig Sæterbakkens sidste roman, "Gennem natten", er helt enestående, i begge ordets betydninger, det vil sige mesterlig og sjælden. Ganske vist er den mit første møde med Stig Sæterbakken, og der kan således gemme sig flere sjældenheder i hans betydelige, om end tidligt afsluttede forfatterskab.

Stig Sæterbakken begik selvmord i 2012 som 46-årig. "Gjennem natten" udkom året inden i 2011.

Romanen beskæftiger sig med én person, Karl Meyer. Kun hans tanker får man indblik i. Fortælsesituationen er slet ikke ualmindelig, men den tildeles en bemærkelsesværdig pointe i romanens slutning, når Karl Meyer gør sit regnskab op: "Verden er i mig. Den lever og dør med mig. På samme måde som den lever og dør i andre, uden at det forbinder sig med hinanden, det, som er i mig og det, som er i dem. Vi lever hver for sig."

Den monologiske fortælle-situation bliver dermed billedet på den solipsistiske livsanskuelse. Men solipsismen er som livsanskuelse kun praktiseret af ganske få, heldigvis, for hvis ret mange tænker således, bliver mord og selvmord snarere reglen end undtagelsen.

Karl Meyers livsanskuelse kaster uundgåeligt et uhyggeligt lys over Stig Sæterbakkens skæbne - og omvendt øger visheden om forfatterens selvmord den fiktive persons tyngde.

Læs også: [Den allersidste nadver](#)

Denne Karl Meyer er ikke uden videre Stig Sæterbakken. Karl Meyer er tandlæge, og det er i romanfiktionen hans søn, Ole-Jakob, der begår selvmord ved som 18-årig at køre imod en lastbil i påvirket tilstand. Denne tragedie har til dels sin årsag i Karl Meyers kærlighedseventyr med en 17 år yngre kvinde, som han forlader sin hustru og to børn til fordel for.

Det kan lyde umoralsk, men beskrivelsen af Karl Meyers forelskelse i denne kvinde er simpelthen en fryd at læse. Man forstår præcis, hvordan han bliver fortryllet af mødet med denne kvinde, ligesom man indser, hvorfor kærlighedsrusen må ende med bitre tømmermænd.

Karl Meyer flytter hjem igen, angrende, og kort tid efter forulykker hans søn, der siden sin fars uventede opbrud fra og svigt af familien har været indesluttet og utilnærmelig. Først sorgen over tabet, dernæst bebrejdelsen fra omgivelserne, fører Karl Meyer væk fra familien for anden gang og ud på den uhyggelige rejse til et mystisk hus i Slovakiet, hvor enhver ifølge rygtet finder sit livs værste mareridt og går til grunde.

Denne rejse ud - eller ind? - får fortællingen til at ændre genrekarakter fra en realistisk familietragedie og utroskabsroman til et dystert eventyr eller en skrækhistorie à la Edgar Allan Poe (som Stig Sæterbakken har oversat). Hvad Karl Meyer faktisk møder i dette hæslige hus, og hvad han måske blot indbilder sig at møde, er umuligt at skelne fra hinanden, men det er her, han formulerer den solipsistiske livsanskuelse.

Man kan sætte spørgsmålstegn ved, om det er troværdigt, at den filosofisk reflekterede Karl Meyer er tandlæge, og omstændighederne vedrørende sønnens selvmord er heller ikke videre overbevisende. Sådanne små forbehold forekommer dog at være pedanteri sammenlignet med den svimlende refleksionskraft og poetiske intensitet, man får adgang til i romanen, og som slet ikke lader sig referere.

Læs også: [Franske Véronique Ovaldé er en litterær fornøjelse - send mere!](#)

Hvor er det sørgeligt, at Stig Sæterbakken valgte døden frem for livet i 2012. Hvor er det berigende, at han efterlod sig en roman som denne. Hans forlægger mente efter sigende, at det var den mørkeste roman, han hidtil havde skrevet. Han selv mente, at det var den lyseste. Begge har ret, og ingen af dem har ret: Det er en både livgivende lys og dødsens mørk roman. Det er stor, suveræn kunst.

kultur@k.dk